

"JUDOLIK DIYORI" ROMANIDA AYOLLAR RUHIYATI**Barotova Sevaraxon****Farg'ona davlat universiteti 1-kurs magistranti****Annotatsiya**

Mazkur maqolada Murod Mansur qalamiga mansub "Judolik diyori" romanida ayol obrazlarining ruhiyati badiiy-psixologik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Asardagi ayollar ichki kechinmalari, ruhiy to'qnashuvlari va gender pozitsiyasidan yondashilgan dramatik holatlar ilmiy asosda ko'rib chiqiladi. Lirik va dramatism uyg'unligida yaratilgan ayol obrazlari psixologik aniqlik bilan namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: ayol obrazlari, ruhiy kechinmalar, lirizm, gender psixologiyasi, dramatism, badiiy-psixologik tahlil

Kirish

Adabiyot inson ruhiyatining eng nozik qatlamlarini badiiy vositalar bilan ifodalashning eng kuchli maydonidir. Ayniqsa, zamonaviy romanlarda ayol obrazining ruhiy olami, ichki ziddiyatlari, hayot bilan kurashi va orzu-istaklari murakkab psixologik konstruksiyada tasvirlanmoqda. Murod Mansurning "Judolik diyori" romani ham bu borada e'tiborga molik badiiy namunadir. Unda ayollar ruhiyati zamonaviy adabiy-psixologik yondashuvlar asosida tahlil etiladi. Adabiyotshunos A. G'anievning fikricha, "Zamonaviy romanda ayol obrazi faqat syujetning to'ldiruvchi elementi emas, balki muallif falsafiy qarashlarini ifodalovchi markaziy obraz bo'lib xizmat qiladi"¹

Asarda ayol obrazlarining badiiy-psixologik talqini.

"Judolik diyori" romanida ayollar obrazlari nafaqat syujetning tarkibiy qismi sifatida, balki g'oyaviy-estetik markaz sifatida tasvirga olinadi. Bu obrazlarda ayollarning ichki kechinmalari, o'zligini izlash yo'lidagi ruhiy to'qnashuvlari, insoniy va ijtimoiy bosimlarga qarshi kurashi yuksak lirizm va dramatism orqali yoritilgan.

¹G'aniev A. Zamonaviy o'zbek romanida ayol obrazi, Toshkent: Fan, 2019, 45-b

Ichki kechinmalar va ruhiy dinamika. Asarda ayollar ko‘pincha tashqi muhit ta’sirida emas, balki ichki iztirob, iztirob va savollar girdobida yashaydi. Ayol obrazlarining kechinmalari "komimni ravo aylamading", "men sening soyangda yashab kelganman" kabi ekspressiv frazalar orqali ifodalanadi. Bu, o‘z navbatida, psixologik tahlilga boy lirik unsurlar bilan boyitilgan. Adabiyotshunos M. Shukurova bu holatni "badiiy matndagi liriklik — ayolning ichki ruhiy olamini ifodalashda samarali vosita bo‘lib, ayniqsa, ayol qahramonlar kechinmalarini realistik darajada ochishga xizmat qiladi" deb baholaydi.²

Genderlik yo‘ndashuvi. Asardagi ayol obrazlari an’anaviy gender stereotiplaridan holi emas, ammo ular bu stereotiplarni ruhiy kuch, chidamlilik va barqarorlik bilan inkor qiladi. Ayol obrazi — mehr-muhabbat, fidoyilik, sabr va vafodorlik timsoliga aylantiriladi. Ular nafaqat oila doirasida, balki jamiyat, ma’naviyat va ruhiyat olamida ham faol ishtirokchi sifatida ko‘rsatiladi. Adabiyotshunos N. Nurmatova bu borada shunday yozadi: "Ayol obrazining ruhiyati zamonaviy adabiyotda gender yondashuv orqali talqin etilgani — adabiy jarayonda ayollarning faollik darajasini oshiradi".³

Lirizm va dramatismning uyg‘unligi. Romanda lirizm va dramatism uyg‘unlashgan holda ayol qalbining nozik tomonlarini ochib beradi. Ayollarning shaxsiy kechinmalari jamiyatdagi ijtimoiy muhit bilan kesishgan joyda dramatik to‘qnashuv yuzaga keladi. Aynan shu dramatism ruhiy konfliktlarni badiiy chuqurlikda yoritishga xizmat qiladi. I. Qurbonovning ta’kidlashicha, "Zamonaviy romanlarda lirizm va dramatism uyg‘unligi — ruhiy tafakkur darajasining ko‘rsatkichidir"⁴

Xulosa

"Judolik diyori" romani ayol obrazlarining ruhiyati, ichki olami va kechinmalarini badiiy-psixologik asosda ifodalash borasida o‘ziga xos namuna bo‘la oladi. Muallif ayollarni kuchli, bardoshli, ichki dunyosi boy shaxs sifatida tasvirlagan.

² Shukurova M., Ayol ruhiyati badiiy ifodasi. – Til va adabiyot jurnali, 2023, 9-son.

³ Nurmatova N. Gender psixologiyasi va adabiy obraz. – O‘zbekiston

⁴ Qurbonov I. Dramatism va lirizm: nazariy talqin. – Adabiyot nazariyasi, 2022

Bu esa zamonaviy o'zbek romanlarida ayol ruhiyatiga berilgan e'tiborning ortib borayotganidan dalolat beradi. Ayol obrazlari bu asarda g'oyaviy-estetik markazga aylanib, romanning umumiy g'oyaviy-falsafiy mazmunini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- G'aniev A. Zamonaviy o'zbek romanida ayol obrazi. – Toshkent: Fan, 2019.
- Shukurova M. Ayol ruhiyati badiiy ifodasi. – Til va adabiyot jurnali, 2023, 9-son.
- Nurmatova N. Gender psixologiyasi va adabiy obraz. – O'zbekiston
- Qurbonov I. Dramatizm va lirizm: nazariy talqin. – Adabiyot nazariyasi, 2022